Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-эйн Б.-М. Обкомой ба БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй орган

1940 оной июнь 26 среда № 145 (3146)

Сэн 10 мүнгэ.

„Гүрэнэй бюджедые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмэсэл—советскэ ба ажахын бүхы организацинуудай хэрэг, партийна ба партийнабэшэ большевик бүхэнэй, манай эхэ ороной гражданин бүхэнэй уялга мүн.

Үйлэдбэриин плануудые бүрин дүүргэлгэ, продукциин өөрынь үные доошолуулга, хозрасчедые наряар сахилга, гүрэнэй зөөринүүдтэ наряар хандалга,—эдэ болбол 1940 оной гүрэнэй бюджедэй амжалтатай гүйсэдхэлгын шухалын шухала услови болоно.

(БМАССР-эй Верховно Соведэй IV Сесси дээрэ финансын нарком нүхэр Гусевай хэлэһэн докладһаа).

ХУДАЛДАА ЭРХИЛЭГШЭ ОРГАНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИИЕ ЭРИД ҺАЙЖАРУУЛХА

Парти ба правительство хадаа кооперативна органуудай хүдэлмэриие һайжаруулха ба ажалша массын эрилтые хангаха тухайда онсо анхаралаа табина. „Бүхы худалдаанай хэрэгэй (колодиальна ажахы, худалдаанай базанууд ба складуудай барилганууд, товарай бэлэдхэлгэ ба асаралга) һайжаруулха; түргэн ургажа байгаа хүдөөжажахын районуудта, тариашадай ажабуудалай ремонтоо ба барилгын шухала хэрэгсэлнүүдээр хангаха товарнуудтай лавкануудай ба магазинуудай сетьнүүдые түсгаар хүгжөөжэ, гүрэнэй-кооперативна розничо худалдаанай сетьнүүдые—38 процент ургуулха". (Нүхэр Молотовай доклад тушаа, ВКП(б)-эйн XVIII съездын резолюциһаа).

Ивагтал илаһан социализмын орондо—ССР Союзда жэлһээ жэл бүри, һараһаа һара бүри товаробороот хүгжэнэ. Орон доторхи магазинуудай ба лавкануудай худалдаас, промышленностиин ба хүдөөжажахын продукцинуудай тэмжээнь улам ехэ болоно.

Манай оронай зол жаргалта олониллион ажалшадай ажахынь бүри томо, бүри баян болохо тудам, тэдэнэрэй культурна ба бусад эрилтэнь хүсэтэйгөөр ургажа. Ажалшадай энэ ургажа байгаа эрилтые дүүрэн хангаха хэрэгтэ худалдаанай органуудай хүдэлмэрилэгшэд тон ехэ энергитэйгээр хүдэлмэрилхэ ушартай.

Худалдаанай органууд хадаа гансахан лэ ажахын организаци бэшэ, харин орон доторхи общественнэ организацинуудай нэгэн мүн. Кооперацида хэдэн арбаад миллион колхознигууд, социалистическэ деревниин тариашад пайщигууд болон хамтарнад. Худалдаанай органууд болбол тэрэ олониллион пайщигуудайгаа дунда массово-ойлгуулажын хүдэлмэри ябуулха ба тэдэнэрэй урда нэгэдынгөө хүдэлмэриин отчедые хэлэжэ байха ургэлжэ хэлэжэ байха уялгатай. Өөрынгөө зорилгые амжалтатайгаар дүүргэгшэ, худалдаа органуудай организацинууд манай республика дотор үсөөн бэшэ.

Бичурын райпотребсоюз болбол республика доторо эгээл һайнаар хүдэлмэрилдэг байна. Тус потребсоюз 1939 онһоо хойшо Буркоопсоюзэй президиумэй дамжуулгын Улаан Тугые барижа ябана. Энэ райпотребсоюзай Буйсха сельпо (түрүүлэгшэнь нүх. Жилин) болбол 1940 оной түрүүшын квартальна товарооборотнайгаа планиие 117 процент дүүргэв.

Сухо-Баянголой сельпо (Баргаһан) болбол жэлһээ жэл бүхэндэ хэлэжэ үлүүлэн дүүргэнэ. 1940 оной түрүүшын квартальна 300 мянган түхэригэй товарооборот хэжэ байһан аад, 442 мянган түхэриг болгожо хэжэ, планаа 147 процент дүүргэв. Тэдэ, пайщигуудай дунда ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. Дурсадагша пайщиг дотор, ажалшадһаа пайн 35660 түхэригэй мүнгэ суглуулан байна. Тус сельпогой олонхи хүдэлмэрилэгшэд стахановецууд ба ударнигууд.

Эрхим хүдэлмэриинь түлөө ССР-эй, РСФСР-эй Центрсоюзэй, Урал ба Сибирьдэхи потребкооперацинуудай Союзай ЦК болбол тус сельпое 3000 түхэриг мүнгөөр шагнаа. Гадна, райпотребсоюзайгаа дамжуулгын Улаан Тугые эзэлжэ ябана. Мүн, Заиграйн аймагай, Дээдэ-Тальциин сельпо республика доторо түрүү зэргэ эзэлнэ.

Эдэ сельпонуудай ревизионно комиссинууд һайнаар хүдэлмэрилнэ. Ревизие һара бүхэндэ хэдэг байна. Тиимэһээнь, сельпонуудай ба лавкануудай хүдэлмэриин учет мэдээнь тон һонор байдаг.

Энээнтэй хамта, республика доторхи худалдаанай органуудай хүдэлмэриидэнь дутуу лундангууд бага бэшэ бии.

1939 ондо, хүсэд бэшэ мэдээгээр, Тарбагатайн райпотребсоюзай сельпонуудта 97 мянган түхэригэй үрилтэ болоһон байна. Райпотребсоюзай хүтэлбэрилэгшэд хадаа тус үрилтын элирүүлэгдэбэшэ, гэмтэ нюурнуудынь хариусалгада хабаадуулха тухай ямаршье хэмжээ абаагүй байгаа. Үрилтэтэй сельпонуудайнь (Тарбагатайн ба бусад) товарооборотнай план дүүргэгдээгүй ба шухала хэрэгсэлдэхэ эд товарнуудаар ажалша массые хүсэд хангажа шадаагүй байна.

Үнэгэтэйн сельпо (Заиграйн) 1940 оной түрүүшын квартал соо 20 мянган түхэригэй үрилтэ болоо. Тус сельпогой главна лавкые даагша байһан Мурзин январь һарада 2000 түхэригэй үрилтэ хэдэ байхадань, тэрэниие хүдэлмэриһээнь гаргажа, харюусалгада хабаадуулхын оронда, сааашадаа хүдэлмэрилүүлэн зүбшөөрһэн байха юм.

Мүн, Заиграйн аймагай, Дабаатын (түрүүлэгшэнь нүхэр Доржиев), Кабанскын (түрүүлэгшэнь Лазинков) ба Окино-Ключевскиин сельпонууд хүдэлмэреэ тодорхойгоор табижа шадаагүй. Тус сельпонуудай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалистическэ соревновани дэлгэрүүлэгдээгүй.

Худалдаа эрхилэгшэ зарим органуудта иимэ хангалтагүй хүдэлмэриие сааашадань тэсэжэ абашье болохогүй. Гүрэнэй зөөринүүдтэ хайратай, товарооборотын планай дүүргэгдээгүйе усадхахын тула, хамагай түрүүндэ юун хэрэгтэйб гэбэл, худалдаа эрхилэгшэ органуудай кадрнуудые шэлэлгэдэ эрид хубилалта хэхэ шухала. „Кадрнууд хамагые шиидхэнэ" гэһэн, агуухэ Сталинай үгэнүүдэй гүн удхые хүсэд ойлгон, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд хадаа үнэн сэхэ, шадабаритай ба дүршэлтэй хүнүүдые худалдаанай аппаратуудта шэлэн абаха, ажалша олониитын дундаһаа үргэн актив байгуулха уялгатай. Гэхэтэй хамта, арадай зөөри үрэгшэдэйе жулигууд, хулагайшадтай эрид тэмэсэл ябуулха хэрэгтэй.

Планай дүүргэлтые хангалгада хүсэтэ түлхүүр —социалистическэ соревновани ба стахановска хүдэлөөниие үргэнөөр дэлгэрүүлэн, ажалшадай эрилтые хангахын түлөө тэмэсэл—худалдаа эрхилэгшэ органуудай ба бүхы советскэ, профсоюзна организацинуудай арбун зорилго мүн.

Һүүлэй мэдээсэлнүүд

Антанас Снемкус—Литвын политическэ полициин департаментын начальник

Каунас, июниин 21. (ТАСС). Албанаа гаргагдаһан Повилайтисай оронда, Антанас Снемкус болбол Литвын политическэ полициин департаментын начальнигаар томилогдоо.

Снемкус болбол Сметонэй плутократическа шайкада эсэргүү зориндоо өөрынгөө выступленнаар түрүүн хэдэн удаа хатуу хэһээлтэдэ хабаадуулагдаһан байна. Хоёр удаарай саад тээ түрмэһээ гаргагдаа.

Бельгийскэ правительство Португалида ерэбэ

Нью-Йорк, июниин 22. (ТАСС). Бельгийскэ правительство Португалиин хилые дабаба гэжэ Юнайтед Пресс агентство дамжуулна.

Франко-германска хэлсэлгэнүүд

Лондон, июниин 22. (ТАСС). Рейтер агентствын мэдээсэлһээр, мирэй условинууд тухай хэлсэлгэ эхилэһэн үгы.

Маршал Петэн болбол түлөөлэгшэдэйгөө бусажа ерэхэнь хүлеэнэ. Франци болбол кабинедэй заседани болотор, ямаршье шэнэ алхамуудые абахагүй байна.

БМАССР-эй Верховно Соведэй, нэгэдэхи зарлалгын IV сесси

ИЮНИИН 23-най ЗАСЕДАНИИН ДНЕВНИК

Июниин 23-да, үглөөнэй 11 часта, БМАССР-эй Верховно Соведэй IV сессиин хоёрдохи заседани нээгдэбэ. Түрүүлэгшын столдо—БМАССР-эй Верховно Соведэй түрүүлэгшэ депутат Сосов, түрүүлэгшын орологшонор депутадууд Бирюков ба Сакьяева һуубад. Ложодо—БМАССР-эй правительствын хүтэлбэрилэгшэд ба ВКП(б)-эйн ОК-гэй секретарьнууд, БМАССР-эй Верховно Соведэй президиумэй члейнүүд ба арадай комиссарнууд.

Зүблэхэ зүйлдэ — 1940 оной, Бурят-Монголой АССР-эй бюджет ба 1939 оной торшо соо бюджедэй гүйсэдхэлгэ тухай доклад тушаа преннинүүд.

БМАССР-эй Верховно Соведэй сесси болбол БМАССР-эй Верховно Соведэй Бюджетнэ Комиссиин түрүүлэгшэ депутат Шодоновэй содокладые сонособо.

—Нүхэд депутадууд! Танай харалгада ба баталалгада, 1940 оной БМАССР-эй бюджет ба 1939 оной торшо соо гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэлгэ тухай отчет табигдаа,—гэжэ нүхэр Шодонов хэлэбэ.

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ республикын бюджет хадаа 1940 ондо доходуудаараа 129199,9 мянган түхэригөөр ба гаргашануудаараа 129199,9 мянган түхэригөөр тодорхойлогдоно.

—1940 оной Бюджет болбол арадай ажахын сааашанхи хүгжэлтын ба советскэ арадай материальна ба культурна ажабайдалай улам дэбжэлтын хэрэгтэ, манай партиин XVIII съездээр табигдаһан историческа зорилгонуудые бэелүүлгэдэ зорюулагдаа.

Нүхэр Шодонов болбол контрольно-ревизионно аппаратуудай хүдэлмэриидэхи дутуунууд тухай хэлэбэ. Коммунальна ажахын Арадай Комиссариат болбол 1939 оной бюджедэй дүүргэлтэ тухай отчет табигааагүй.

—Бюджетнэ комисси болбол, БМАССР-эй правительство хадаа гүрэнэй зөөринүүдэй гаргашалые зүбөөр шиидхэхэ гэжэ тоолоно.

Республикын түрүү хүнүүдые шагналгада 87 мянган түхэриг томилогдоо. Шэнэ тогтоһон Окин аймагта эмнэлгын учреждениинүүдые байгуулгар 30 мянган түхэриг, Улан-Удэ городой улицануудые заһалгада 62 мянган түхэриг, аймагай центрнүүдые культурна болбосон болголгодо 100 мянган түхэриг, багашуудай яслинуудые үргэдхэлгэдэ 176 мянган, физкультура ба спортые дэлгэрүүлгэдэ 15 мянган түхэриг, нургуулинуудые барилгада 168 мянган түхэриг нэмээхэ г.м. хубилалтануудые оруулаха гэһэн дурадхал бюджетнэ комиссиин нэрэһээ нүхэр Шодонов оруулба.

—1940 оной бюджедые гүйсэдхэлгэ болбол манай партиин, нүхэр Сталинаар табигдаһан угаахэ зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө тэмэсэлдэ шэнэ амжалтануудые хангаха байна—гэжэ хэлээд, нүхэр Шодонов содокладаа дүүргэбэ.

Тэрэнэй һүүлээр, депутат Н.И. Иванов (Наркомсобес) үгэ хэлэбэ.

Нүхэр Иванов болбол социалистическэ зөөриие үрилтэдэ оруулагша, растратчигуул, хулгайшадай ба бусад элементнүүдтэй хайрагамгүйгөөр тэмэсэхэ тухайда хэлэбэ.

Финансова органууд ба нютагуудахи Соведүүд болбол бюджедые дүүргэлтэдэ шухала анхаралаа хүсэдөөр хандуулаагүй, бюджедые дүүргэхын түлөө тэмэсэлгүй байһан тухайдань оратор хэлэбэ. Наркомздрав хадаа 2 миллион 117 мянган түхэригые дутуу гаргашалһан байна. Коммунальна ажахын мэдэлдэ байгаа Стройтрест болбол 1939 оной бюджедые гүйсэдхээгүй.

Депутат нүхэр Ивановай һүүлээр, нютагай промышленностиин нарком нүхэр Браудэ үгэ абаба.

Нүхэр Браудэ болбол хүнэониие үргэн хэрэглэлгын товарнуудаар хангаха тухай асуудалда тогтобо. Бидэнэр болбол нютагта хэжэ шадаха товарнуудые алар холын Ленинград, Москва г.м. городуудһаа асардаг байнабди. Мебельнүүдые шабараар хэлэн эдлэлнүүдые бүтөөхэ предприятинуудые үргэдхэхэ шухала байнанда депутадуудай анхарал хандуулба. Городой ба хүдөөгэй хүнэоной ургажа байгаа эрилтэ хүсэд хангахаар һайн шанартай эдэе товарнуудые гаргаха ёһотойбди—гэжэ мэдүүлнэ.

Тэрэнэй һүүлдэ депутат Сыренов (Наркомюст) үгэ хэлэбэ.

—Хаанта самодержавиин үедэ, үбһэ шаралжаагаар хушагдаад хооһон байһан талада, мүнөө Бурядай гигант—ПВЗ байгуулагдаа. Хада уулаар элбэг Закаменай айматга вольфрамовэ комбинат байгуулагдаха юм гэжэ урдань хэнэй һанаанда орохо байгааб,—нүхэр Сыренов хэлэнэ,—урдада, баяд ноёдоор зобоогдоһон, дарлагдаһан, бурят-монгол арад болбол мүнөө Советскэ Союзай ханибаласаха арадуудай агууехэ бүлэ соо, Сталинска конституциин нарын доро бүхы эрхэнүүдээ эдлэнэ.

Сааашань, нүхэр Сыренов болбол хүнүүдэй зарплата зарим ушартаа бурууга түлэгдэдэг байһан тухай фактнуудые харуулаа.

БМАССР-эй элүүрые хамгаалха Арадай Компсиссар депутат Абыков болбол республика соо эмнэлгын сетьнүүдые үргэдхэхэ тухайда тодоор хэлэбэ.

Тиигээд Газартаряаланга Нарком нүхэр Петряков выступлаа.

—Сессиин баталалгада ба зүбшэн хэлсэлгэдэ, БМАССР-эй СНК-гээр табигдаһан, республикын бюджет болбол манай арадай интересүүдые, хүнгүүд тухай агууехэ Сталинай үдэр бүрин анхаралые харуулна. Манай республика болбол агротехническэ хэмжээнүүдые бэелүүлһэнэй результадта, һүүлэй жэлнүүдэй торшо соо бага бэшэ амжалтануудые туйлаа—гэжэ нүхэр Петряков хэлэнэ. Бюджет болбол үшөө ехэ далайсатайгаар урагшаа дабшахадань, хүдөө ажахыда туһалха байна. 1940 оной урагаа болбол урда урдынхиа ороходо бүри ехээр абтаха байһандань найдахада болоно.

—Нүхэд депутадууд!—Петряков хэлэнэ,—мүнөө манай республикада оройн культурануудые тариилгада тон хожомдонги байна, бидэнэр тэдэнэндэ гол анхаралаа хандуулха ёһотойбди.

БМАССР-эй гэгээрэлэй Арадай Комиссар нүх. О.Ш. Шадаров болбол республика сооки культурна байгуулалта тухай хэлэбэ. Харбээ 1925 ондо республика соо ушалгын 66 байшангуудай байгаа һаа, 1940 ондо тэдэнэр 181 болоһон байна, 1925 ондо клубууд 78 байгаа, мүнөө 320 болоо, культурын байшангууд 9 байһанһаа,—16 болоо.

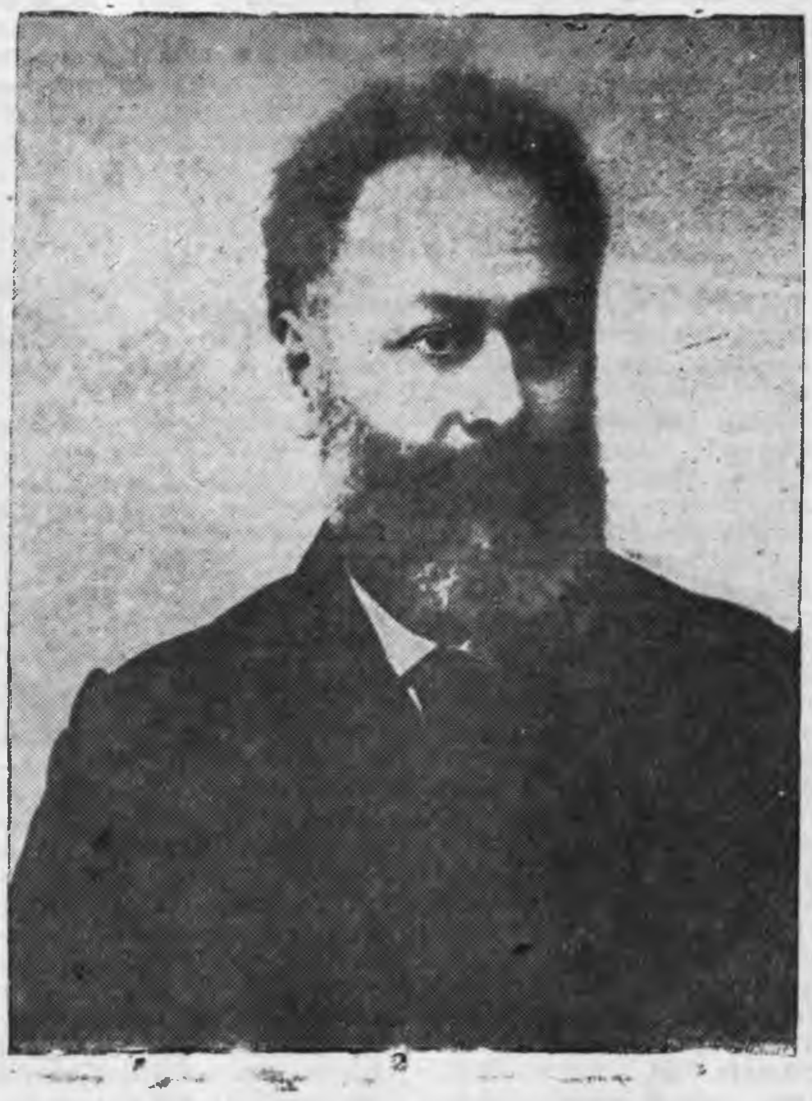
—Сессиин харалгада табигдаһан, бюджедэй проектые бюджетнэ комиссиин бүхы хубилалтануудтайгаарнь баталхые дурадханам—гэжэ нүхэр Шадаров хэлэбэ.

Тэрэнэй һүүлдэ, депутадууд Барнаков (Хойто Байгал), Балханов (Наркомторг) үгэ хэлэһэн байна.

Сессиин хэлсэхэ зүйлнүүдэй нэгэдэхи асуудалаар преннинүүдые хааха гэһэн дурадхал оробо гэжэ түрүүлэгшэ соносхобо.

БМАССР-эй финансын Нарком депутат Гусевай дурадхалаар, Сесси болбол „1940 оной, БМАССР-эй гүрэнэй бюджет тухай законие" наряар дуугаар батала.

Энээгээр, июниин 24-нэй заседани хаагдажа, удаадахи заседани 25-да болобо.

Грузиин поэт Акакий Церетелиин түрэһөөр 100 жэлэй ой 1940 ондо июниин 21-дэ гүйсэбэ. Акакий Церетели болбол хаанта хархис засагта ажалшан тариашан, хүдэлмэришэнэй дарлагдажа байһан байдалые харуулан бэшэдэг байгаа. Шулэгүүдэнь революционно духтэй; өөрынгөө үе наһан соо хаантэ хуулитай тэмэсэжэ ябаа һэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Акакий Церетели.

Акакий Церетели.

Кинжал

Хорасанда хатаагдаһан, хоёр эритэй
Хатуу булад кинжал—шамадаа дуратайб.
Ши, миний кинжал, найдабаритай нүхэр,
Шадамар далайсаар дайсанаа дарахаб.
Шинни зогсохоо мэдэнгүйгөөр тулахыш—
Жэбыеш аршан, хурсадхан сэбэрлэхэб.
Хэн наһан соогоо дарлагдажа ябааб
Тэрэнэй аха дүүнь, нүхэрынь болохош.
Хатуу булад хүрээтэйл шинии эзэн—
Дайсанай урда гарынь доһолхогүйл.
Ши байдалаараа дайсантай тулахадаа,
Аянгын һомоһоо хатуу шэрүүгээр
Хоёр талада дайсанаа хэбтүүлхэш.
Хэн шинии нэрые алдаршуулан,
Халуун зүрхэнһөө хатуугаар шэрээгээб,—
Хүрин зүрхэм тэрэндэ дуратайб.
Дайсанай толгойе мухарлахадам туһалхаш,
Дорюун хадаш—хэмжээгүй шамдаа дуратайб.
Хорото муухай һүйд дайсан
Хүдэр зүрхэндэм һэлмэ шонгээбэл.
Дарлагдаһан арадай харанхы манынь
Дары сагтань тарвахьнии,
Ами байдалым сааханһингаан
Аргалыш намайгаа кинжална.
Дайсанай зүрхэндэ хадажа ороод,
Минии нюуса баярые тушаагаарай.
Дайсанай зүрхэн лагбан шэнги харал,
Дорюун гууһан мэтээр зүрхынь хадхаарай.
Намда саг үгыш, буурал толгойгоо
Тэрэ дайсанай бөхөөр будахым.
Муухай дайсанай уйлаан, ёолоон
Минии шэхэндэ шэмэг болон,
Хонгёо һайхан дуутай
Хуур хүгжэм шэнги дуулдаха,
Ши минии хүдэр хүхэ түмэр,
Ши минии хатуу дошхон булад,
Тэмэсэжэ бүхы хүсөө эршэдэн,
Гэрэ сооһоон гэнтэ гараха
Сагшни дүтэлөөл, нүхэр кинжални.

Шадаев оршуулба.

ХҮДЭЛМЭРИШЭДТЭ

Хүлһөөрөө угаагдаһан танай бэед
Хүдэр шангануул, элүүр ябаг.
Хүрин газар—хэбтэритнайл.
Хүхэ тэнгэри—хүнжэлтнайл
Халуунда шатанат, хүйтэндэ дааранат,
Хүйтэ нойтоор, үлэн хооһоор ябанат—
Хамаагүй, хүдэр танай бөенүүд
Хүлисэхэл, тэсэхэл эли бүхы зоболонии.
Сэлмэг танай ухаан мэдээн
Сэхээр, энэ боруу байдалые
Бодо малнууд шэнгеэр, ажалшад
Бусадай богоол ябаха ёһогүйгээр мэдээл.
Гасалангаа тазнар тэсэжэ дадалаад
Гомодхо үгы гайхалтай ябанат.
Али таниие ондоо хүн хараад:
„Ай, хөөрхэйнүүх"—гүүлхэ дурагүйт.
Энэ эхэ омог зүрхэн,
Иимэ шанга зоригой хүсэн—
Эрхим хүнэй шэмэг болоноо,
Эрээн зүрхым баярлуулнал.
Найдал таанарта совет хэлэнэб:
„Мүнөө дээрээ тэсэжэ үзэгты,
Бултанайтнай зүрхэндэ гэнтэ нэгэ
Будалаан хүсэл урган бадараа һаань,
. . . .
. . . .
Энэ найдалгаа бү орхёоройт,
Энэ хадаа танай зорилго болог.
Хүлһөөрөө угаагдаһан танай бэед
Хүдэр шангануул элүүр ябаг.

Д. Чернинов оршуулба.

*Энэ дүрбэн строгые хаанта засагай цензура хориһон байгаа, мүнөө хүрэтэр үгэнүүдынь олдоогүй.

БМАССР-эй Верховно Соведэй, нэгэдэхи зарлалгын IV Сесси

1940 оной, Бурят-Монголой АССР-эй бюджет тухай ба 1939 оной бюджедэй гүйсэдхэлгэ тухай

БМАССР-эй Финансын Арадай Комиссар нүхэр П. Гусевай докладһаа

I. 1939 оной бюджедэй гүйсэдхэлэй дүнгүүд

—Нүхэд депутадууд! БМАССР-эй Конституциин 18-дахи статьягай „е" пунктtай зохилдуулан, Бурят-Монголой АССР-эй Арадай Комиссарнарай Совет болбол 1940 оной, Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын нютагай республиканска бюджедые Сессиин үзэмжэдэ ба баталалгада табина. 1940 оной бюджедэй проектые хэлэхэһээ урид, 1939 оной бюджедэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай Сессидэ мэдээсэхые зүбшөөрыт.

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын бюджет—доходоороо 121.559,0 мянган түхэригөөр гү, али 100,3 процент, гаргашаараа—118.243,6 мянган түхэригөөр гү, али 97,9 процент гүйсэдхэгдэжэ, 1940 оной январиин 1-дэ 3325,4 мянган түхэриг үлэһэн байна.

Манай республикын 1939 оной бюджедэй дүүргэлтые доходой гол источнигуудаарань илган харастери овалха зуураа, нүхэр Гусев болбол 1939 ондо бюджедэй гүйсэдхэлгэ 1938 онойхиһоо доходоороо—8.508,8 мянган түхэригөөр гү, али 7,8 проц.; гаргашаараа—8.280,1 мянган түхэригөөр гү, али 7,8 процент ургаа гэжэ мэдээсэбэ. Бюджедэй нилээд ургалтые ба тэрээнэй доходно хубиин дүүргэлтые тэмдэглэхэ зуураа, нүхэр Гусев болбол зарим доходно источнигүүд, тусхайлбал, загаһанай промышленностиин олзоһоо отчислени 1177,4 мянган түхэригөөр, ой модоной доходууд 1054,3 мянган түхэригөөр, коммунально-байрабайдалай ажахыгаар—377,7 мянган түхэригөөр, товарнабэшэ операцинуудһаа налог—324,5 мянган түхэригөөр г. м. дүүргэгдээгүй гэжэ хэлэбэ.

Бюджедэй гаргашын хубиин гүйсэдхэлые характеризовалхадаа, нүхэр Гусев болбол бюджедэй гаргашынь хубиин 2,3 процентэнь дүүргэгдээгүй үлэбэ гэжэ тэмдэглэнэ. Гэбэшье, үнгэрэгшэ жэлтэй сасуулхада, финансировани эрид ургаа.

Элүүрые хамгаалгада, гэгээрэлдэ, ой модоной ба хүдөө ажахынуудта табигдаһан зөөри хүсэд хэрэглэгдээгүй гэжэ докладчик тэмдэглэбэ.

1939 ондо управленческэ аппарадые барилгада зорюулагдаха гаргашануудта 414,5 мянган түхэригэй экономи хэгдээ. Гэхэтэй хамта, — докладчик хэлэнэ, — бюджетно-штатна дисциплиные сахяагүйн гэмээр, зарплатын ставкые дээшэлүүлжэ, 268,1 мянган түхэригэй үлүү гаргаша хэгдээ. Жэшээлхэдэ, Наркомхоздо дунда зэргээр хүдэлмэрилэгшэ бүхэндэ һара бүри 553 түхэриг түлэгдэхэ ёһотой аад, 725 түхэриг түлэгдэдэг байгаа, Наркомторгдо — 463 түхэригэй орондо 560 түхэриг түлэгдэһэн байна. Управленческэ гаргашануудай лимит Баунтовска райондо бүри ехээр (17,1 проц.) хэтэрүүлэгдээ. Хориин, Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын ба Яруунын аймагуудта бюджедэй гүйсэдхэлгэ хангалтагүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

1939 оной бюджедэй гүйсэдхэлгэ болбол,—нүх. Гусев хэлэнэ,—наркомадууд хадаа бюджедээр абтаһан сетевой хэмжээябуулгануудые дэлгэрүүлжэ ба бүридүүлжэ шадаагүй, бүридхэл ба отчетностиин хэрэгые журамшуулжа хүсэд шадаагүй гэжэ харуулна. Тиимэһээ, 1940 оной бюджедээр абтаһан сетьнүүд ба хэмжээябуулгануудые тусхайта специалистнуудаар хангаха, мүн гэгээрэлэй хэрэгые, илангаяа бүгэдэ ниитын һургуулинуудай хэрэгые журамшуулха, бүхы диференцированнэ бюджедээр табигдаһан зөөринүүдые зорюулагдаһан ёһоорон хүсэдөөр ба эффективнээр хэрэглэлгые хангаха ба дамжаһан доимкагүйгөөр доходой 100-процентнэ оролтые хангаха шухала. Эсэстэ, финансова органуудта ба бюджетнэ учрежденинүүдтэ табигдаһан зөөринүүдэй ба материальна үнэтэ зүйлнүүдэй бүридхэлгэ ба отчетностиие хангалтагүйгөөр табилгые зайлуулха хэрэгтэй.

II. 1940 оной, БМАССР-эй бюджедэй доходууд

— 1940 оной, БМАССР-эй гүрэнэй бюджет болбол, — докладчик хэлэнэ,—республикын арадай ажахын плантай, мүн финанса ба бюджет тушаа парти, правительствын тогтоолнуудтай хүсэд зохилдуулан табигдаа. Бюджедэй доходно хубинь 129.109,9 мянган түхэригөөр тодорхойлогдоно. Бюджедэй доходно хубинь дооро заагдаһан источнигуудай оролтоһоо бүридэнэ: олзонуудһаа отчислени ба налоговойбэшэ бусад доходууд, нютагай налогууд ба татабаринууд, гүрэнэй налогууд ба доходуудһаа, оборотой налогһоо отчисленинүүд, окладной страхованиһаа отчисленинүүд.

1940 ондо тогтоогдоһон доходууд 1939 онойхиһоо 142,5 проц. хүрэтэр ургалтатай байна. 1940 ондо доходуудай удельнэ хэмжүүр 40,2 процентһээ 52,5 проц. хүрэтэр дээшэлнэ, тиихэтэй хамта, оборотой налогһоо оролтонуудай удельнэ хэмжүүр 54,5 процентһээ 40,1 проц. хүрэтэр бага болохо байна. 1940 ондо доходуудай шэнэ источнигууд хадаа МТС-эй доходуудһаа 30-процентнэ отчисленинүүд болоно гэжэ тусгаар тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

— 1940 ондо, — нүхэр Гусев хэлэнэ, — гүрэнэй доходуудай хэмжээн хадаа 338, 5 мян. түхэриг болоно, энээнһээ 68,5 мян. түхэригынь гү, али 20,2 проц. БМАССР-эй нютагай бюджедэй доходуудта ороно. Гол шиидхэхы доходуудай нэгэниинь хадаа оборотой налог мүн. Энээниие ойлгохо ябадал, үнгэрэгшэ жэлдэ финорганууудай ба мүн аймагай организацинуудай зүгһөө дутамаг байгаа.

Нютагай ресурснуудые хэрэглэһэнһээ орохо доходуудай нэмэлтэ источнигуудаар гүрэнэй доходуудые нэмээхэ ба ургэдхэхын тулада, үргэн хэрэглэлэй товарнуудай үйлэдбэрилгые бүхыхэмжээгээр хүгжүүлхэ хэрэгтэй гэжэ үнгэрэгшэ жэлдэ, 1939 оной бюджет тухай доклад соо хэлэгдэһэн байгаа. Теэд, ажахын ба мүн финансова органуудшье энэ зорилгые хүсэд дүүргээгүй. Иимэ практика энэ жэлдэ усадхагдаһан байха ёһотой.

Гансал асармал товарнуудта ориентироалдаг, иждивенческэ һаналнуудые зайлуулхаар болоо; централизованно фондын товарнуудые хангаха нэмэлтэ источник — нютагай ресурснуудые хэрэглэлгэдэ серьезноор ба дары сагаа анхаралаа хандуулха шухала.

1940 оной бюджет соо бэшэгдэһэн, гүрэнэй бүхы түрэлэй доходууд хадаа, хэрбээ эдэ асуудалнуудта республикын общественностиин, ажахынхидай ба аймагай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө тусхайта анхаралай хандуулагдаад байгаа һаань, реальна ба хүсэд хангагдахаар байна.

1940 ондо хүнзоһоо налоговой оролтонуудай ниитэ сумань 31. 588,5 мянган түхэригөөр тодорхойлогдоно. 1939 ондо Союзай Верховно Соведэй IV Сессеэр абтаһан, хүдөөажахын налог тухай закониие ба 1940 ондо Союзай Верховно Соведэй VI Сессеэр абтаһан, хүнзоһоо олзын налог ба хүдөө ажахыда хүдэлмэрилдэггүй хүнзоһоо культсбор тухай закониие бодото хэрэгтэнь бэелүүлгэ болбол эдэ законуудые ойлгуулгаар хүнзоной дунда үргэн массово-ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхыень аймагай ба городой ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдые уялгална. 1940 оной 1-дэхи ба хоёрдохи хахад соо, һомологдоһон түлэбэринүүдые закопоор тогтоогдоһон болзор соонь хүсэд суглуулга — финорганууудай зорилго болоно.

III. Гүрэнэй уриһаламжанууд ба БМАССР-эй нөөсэлгын кассануудdахи вкладуууд

Манай республикын ажалшадай дунда тараагдадаг, гүрэнэй уриһаламжануудһаа доходууд республиканска ба нютагай бюджедүүдтэ эхэ һуури эзэлнэ.

Советскэ гүрэнэй уриһаламжанууд болбол социалистическэ байгуулалтые финансировалха хэрэгтэ, үргэн арад массын хэрэглэлһээнь үлүү байһан зөөриие хандуулха зорилготой байна. Уриһаламжа гаргахадаа, советскэ гүрэн болбол өөрынгөө бюджедтэ нэмэлтэ зөөринүүдые абана, энэ хадаа ажалшадай энхэ амгалан байдалые бүри дээшэнь үргэлгэдэ туһална.

Гэбэшье, уриһаламжа тараалгын хүдэлмэридэ олон дутуу дунданууд үшөөл бии байна. Гол дутуу дунданууудань гэхэдэ:

1. Гурбадахи табанжэлэй (хоёрдохи жэлэй гаргалга) уриһаламжа тарааха үедэ зарим газарнуудта массова, агитационно-политическэ хүдэлмэри ехэ дутамаг байгаа. Энэ хадаа илангаяа Бичурын, Тарбагатайн ,Түнхэнэй ба Зэдын аймагуудта хабаадана.

2. Уриһаламжа захилгые үнгэргэһэнэй һүүлээр, захилга хадаа дээдэ хэмжээдэ байгаагүй. Энэ болбол хүдэлмэрилхэ газараа ажалшадай һэлгэхэдэнь, уриһаламжа захилгые һэргээхэ аргые тэдэндэ хангадаггүйн шалтагаан болоно.

Энээнэй гэм хадаа түрүүшын ээлжээндэ финорганууудта ба сберкассануудта тудана, гэхэтэй хамта, бюджедэй гүйсэдхэлгые финорганууудһаа бага бэшээр хүсэхэ ёһотой, аймагай ажалшадай депутадуудай Соведүүд анхаралаа табяагүй байхань тэсэмээр бэшэ байна.

3. Уриһаламжа захиһан колхознигуудһаа мүнгэн взнос суглуулга болбол, тэдэнэй дунда захилга үнгэрхэтээ нэгэн хамта ябуулагдаагүй байгаа. Теэд, хүдөө нютагуудта захигдаһан уриһаламжаар мүнгэн взносуудые кампаниин түрүүшын һаранууд соо хүсэд суглуулгые эмхидхэхэ бүхы арганууд бии байгаа. Энэ хадаа өөһэдөө колхознигуудай патриотизмын дээдэ жэшээнүүдээр баталагдана. Баргажанай аймагай, Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо захилгын бүхы мүнгэн—2.500 түхэриг хадаа 1939 оной сентябриин 21 хүрэтэр хүсэд түлэгдэһэн байна.

Иимэнүүд тусгаар аргабайдалнуудай хэды байгаашье һаань, олонхи аймагуудта колхозчигуудай инициатива дэмжэгдээгүй ба дэлгэрүүлэгдээгүй байгаа.

1940 оной, Бурят-Монголой бюджедэй доходно хуби соо гүрэнэй уриһаламжануудаар оролтоһоо доходууд хараалагдана. Энээнэй реальна байха ябадалынь республикын арадай ажахын саашанхи хүгжэлтэ дээрэ, ажалшадай доходууд ба заработна хүлһэнүүдэй дээшэлэлгэ дээрэ үндэһэлнэ.

Ажалшадай материальна энхэ амгалан байдалай таһаггүй ургажа байһанай тодо показательнуудайнь нэгэн хадаа нөөсэлгын кассануудта вкладуудай эрид ургалта болоно. Манай республикын нөөсэлгын кассануудта вкладчигуудай тоо ба вкладай сүмма түргөөр ургана. Энээниие иллюстрацилхын тулада, иимэ факт харуулхань һонирхолтой байна: 1930 ондо Бурят-Монголой АССР-эй ажалшадай вкладай үлэгдэлэнь миил 450 мянган түхэриг байһан һаа, мүнөө 36 миллион 500 мянган түхэриг болоо. Хэрбээ 1939 оной январиин 1-дэ, республикын сберкассануудта вкладчигуудай тоо 45.507 байһан һаа, мүнөө 53.000 болоо.

Гэбэшье, Бурят-Монголой АССР-эй нөөсэлгын кассануудай системэ хадаа энэ участок дээрэ, тэдэндэ байгаа аргабайдалнуудһаа ехээр гээгдэнэ.

Нэгэдэхеэр,—ажалшадай дунда нөөсэлгын хэрэгые пропагандалгаар массово-ойлгууламжын хүдэлмэри дутамагаар ябуулагдана, сберкассануудай хүдэлмэрилэгшэд тэрээндэ практическа багаар хабаадалсана. Энэ хэрэгтэ комсолууд мүнөө хүрэтэр хабаадуулагданагүй.

Хоёрдохёор,—нөөсэлгын олонхи кассанууд болбол хэды ехэ аргабайдалтай байбашье һаа, тон үсөөн тоото вкладчигуудтай байна: Тарбагатайн аймагай, Ехэ Куналей селодо сберкассые тойроод 1117 ажалшад ажаһуудаг, теэд сберкасса үшөө 1937 ондо нээгдэһэншье һаа, энэ саг соогоо миил 18 вкладчигуудтай болоо. Тэрэ аймагай, Куйтэнэй сберкассые тойроод 706 ажалшад ажаһуудаг, теэд энэ касса хадаа 1939 ондо миил 8 вкладчигуудые хабаадуулаа.

Гурбадахяар,—сберкассын хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө вкладчигуудта һэргэг бэшээр, бүдүүлигээр хандалга бии гэһэн, ажалшадай гомодолой тоо үшөө олон байна (Улан-Удэ городой Центральна ба Железнодорожно райсберкассанууд, Хориин райсберкасса).

Дүрбэдэхеэр,—мүнөө байһан 119 сберкассанууд манай республикада тон дутамаг байна. Бүхы сельсоведүүдтэ, томо предприяти бүхэндэ нөөсэлгын кассануудай байхын тулада, нөөсэлгын кассануудай сетьнүүдые энэ жэлдэ үргэдхэхэ шухала.

Табадахяар,— доодо шатын нөөсэлгын кассанууд муугаар хүдэлмэрилнэ, тэдэ сберкассануудай ажал'ябуулгын районуудта массова хүдэлмэриие шангадхаха ба энээнэй үндэһэ һуури дээрэ, вкладуудай үлэгдэлнүүдые дээшэлүүлхэ хэмжээябуулганууд хадаа райсберкассануудай ба райфинотделнүүдэй зүгһөө бэелүүлэгдэнэгүй.

IV. 1940 оной бюджедэй гаргашанууудань

1940 оной, БМАССР-эй гүрэнэй бюджедэй гаргашын бүхы хэмжээнь 129199,9 мянган түхэригөөр хараалагдаа, тэрэнь 1939 оной бюджедэй гүйсэдхэлгэһөө 10.956,3 мянган түхэриг үлүү байна.

1940 ондо, манай республикын арадай ажахын капиталовложениида зорюулагдаһан мүнгэн хадаа манай предприятинуудай финансова планай ёһоор 13.437,6 мянган түхэригөөр хараалагдаба, тэрэ тоодо лимидһээ гадуур гаргашань 5315,0 мянган түхэриг болоно: лимидһээ гадуур гаргашаһаа нилээд ехэ мүнгэн районуудай промышленностиие хүгжөөлгэдэ хүртэхэ байна.

Арадай ажахыда зорюулагдаһан капиталовложениие наркомадуудаар илган, дэлгэрэнгыгээр хэлэхэ зуураа, нүх. Гусев хадаа капитальна барилгые финансировалгада нютагай республиканска бюджет шиидхэхы үүргэ эзэлһээр лэ байна, тэрэ хадаа бүхы бюджедэй 83 процентһээ халина, тиихэдэ организацинуудай өөһэдынь мүнгэн зөөри оройдоо 17 процент болоно гэжэ тэмдэглэбэ. Энэ факт юу гэршэлнэб гэхэдэ: манай хүтэлбэрилэгшэд хадаа лимидһээ гадуур гаргашада гол түлэб зорюулагдадаг доторой ресурсын элсүүлгые шухалашаалнагүй.

Капитальна вложени ба лимидһээ гадуур гаргаша тушаа программа бюджет соо ехээр хараалагдаба. Үйлэдбэриин ашаг олзо ехээр үгэжэ шадаха предприятинуудые ашаглалгада түргөөр оруулха хэрэгые хангахыень хүтэлбэрилэгшэд бүхэнһөө эригдэнэ. Энэ хадаа илангаяа нютагай түлишэ бэлэдхэхэ, барилгын материал үйлэдбэрилдэг, үргэн хэрэглэлэй продукци ба эд товар гаргадаг предприятинуудта хабаадана. 1940 ондо районно промышленностьда угаа ехэ мүнгэн һомологдоо. Тиимэһээ, эдэ предприятинуудай барилгые саг соонь дүүргэхэ ба ашаглалгада тушаан үгэхэ гэһэн шухала зорилго табигдаад байна. Гэхэтэй хамта, түрүүшын хахад жэлэй мэдээнүүдые хараад үзэхэдэ, районой промышленностиие барилгаар мүнгэн зөөриие хэрэглэлгэ имагта һулаар ябана.

Манай республикын предприятинуудай үйлэдбэриин программын нэмэлтэнь 1940 ондо оборотно зөөринүүдэй ургалтые ба нэмэлтые эринэ, энээнэй 54 процентэнь нютагай бюджедһээ һомологдохо, тиихэдэ үлэгшэ мүнгэнь хозорганууудай өөһэдынь зөөреэр гэхэ гү, али тэдэнэй нөөсэлгөөр хушагдаха юм.

Нютагай бюджедһээ финансировалха хубинь жэлһээ жэлдэ хороно, тэрэ хадаа БМАССР-эй ажахынь жэлһээ жэлдэ улам бүри рентабельна (олзотой) болохо байһые гэршэлнэ гэжэ н. Гусев тэмдэглэбэ.

Манай республикын промышленностиин ба тэрэнэй ажахын бусад һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй зорилго хадаа оборотно мүнгэнэй эрьелтые хурдадхалгада, тэрэ мүнгые сэхэ шэглээрэнь бэшэ гаргашалгатай тэмэсэн, зүбөөр хэрэглэлгые бэелүүлгэдэ байна.

V. 1940 оной бюджедээр социально-культурна учрежденинүүдые финансировалга

Социально-культурна хэмжээябуулгада гаргашалагдаха мүнгэн 1940 оной бюджет соо 83.191,3 мянган түхэриг болоно. Эдэ гаргашын ехэнхи хубинь (63,3 процент) гэгээрэлэй хүдэлмэриие финансировалгада зорюулагдаха байна. Хүүгэдэй яслиин байгуулгада бюджедээр 1037,8 мянган түхэриг хараалагдаба, тэрэ хадаа 1939 онойхитой жэшээлбэл 503 мянган түхэриг үлүү байна. Һургуулиһаа гадуур, хүүгэдэй дунда ябуулагдаха хүдэлмэридэ бюджедээр 935,5 мянган түхэриг хараалагдана. 1940 он болбол манай республикын арад зониие бүгэдөөрөө грамотна болгохо жэл болохо ёһотой. Тус хэмжээябуулгада 758,0 мянган түхэриг хараалагдаа.

Элүүрые хамгаалалгада зорюулагдаха гаргашанууд 1940 оной бюджет соо эгээ ехээр нэмэнэ. Энэ хэрэгтэ гаргашанууд 1939 он соо гаргашалагдаһантай жэшээлээһаа, 20,3 процент нэмээ. Тиимэ нэмэлтэ хадаа, манай республика соо элүүрые хамгаалалгын хэрэг саашадаа улам үргэдэхэ байһыень гэршэлнэ. Элүүрые хамгаалалгада гаргашалагдаха мүнгэнэй жэл бүридэ улам ехэ болоһон ябадал хадаа һомологдоһон мүнгые зүбөөр ба ашагтайгаар хэрэглэхыень Наркомздравай хүтэлбэрилэгшэдһөө ба элүүрые хамгаалха аймагуудай таһагуудһаа эринэ.

Социальна хангалгада зорюулагдаһан мүнгэнэй гаргаша 1940 оной бюджет соо 1095,0 мянган түхэриг болоно, энэ хадаа үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 63,0 мянган түхэриг гү, али 6,7 процент ехэ байна. 1940 оной июниин 1-эй үдэрэй мэдээгээр, 1038,0 түхэриг мүнгэн олон хүүгэдтэй эхэнүүдтэ гүрэнэй тэдхэмжэ болгогдон түлэгдөө. Энэ хадаа эхэ ба нарай хүүгэд тухайда парти ба правительствын угаа ехэ анхаралые гэршэлнэ.

VI. Финансова дисциплинэ ба контроль

БМАССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сесси дээрэ депутадууд болбол манай республикын финансова органуудай контрольно-ревизионно хүдэлмэриие тон зүб критикэлһэн байгаа. Мүнөө контрольно-ревизионно хүдэлмэридэ объектнүүдые хабаадуулһан тоогоор ба ревизионно материалай шанарай талааршье һайжараа. Тиигэбэшье, энэ хүдэлмэри үшөө хангалтагүй байһаар. Оперативна тоосоогоор, уридшалалгын ба оперативна контроль үгы, ревизионно материалые хүсэндэнь, хэргэлгэдэ удаарха ябадал бии ревизиин результат тушаа баталан абтаһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ анхарал багаар хандуулагдана, мүн тэрэшэлэн, финансова дисциплинын хазайлгаха ябадал гаргахагүйн тулада контролиин хэмжээябуулганууд үсөөнөөр бэелүүлэгдэнэ.

Эдэ бүгэдэ болбол ревизионно хүдэлмэриин шанарые доошолуулна; тиихэдэнь, финансова контроль хадаа арадай ажахын планиие дүүргэхын түлөө, гүрэнэй мүнгые зүбөөр ба гамтайгаар гаргашалхын түлөө, бюджедэй доходно хубиие хүсэд дүүргэхын түлөө, финансова асуудал тушаа советскэ закониие наряар сахихын түлөө тэмэсэхэ хурса зэбсэг боложо шадаадүй.

Республикын финорганууд штатна дисциплиные сахихын түлөө болзор соонь ба саг үргэлжэ шалгаха контроль эмхидхээгүй, штатна дисциплиные хазайлгажа байһан зарим организацинуудта либеральнаар хандаһан ба хандажашье байна гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. АймФО-гэй хүдэлмэри муу байһан, зарплатын фондые гаргашалха ба штатна дисциплиные сахихын түлөө контроль үгы байһан ушарһаа, штадые регистрацилга мүнөө хүрэтэр дүүргээдүй. Июниин 15 хүрэтэр штадай 85,2 процент регистрацилагдаһан ба нютаг дээрэнь шалгалгада оройдоо 5,5 процент хабаадуулагдаа. Хамта 91 организацинуудта окладуудые, тогтоогдоһон штатна расписаняар һара бүриин 16 мянган түхэриг хуулибусаар нэмээһэн ябадал элирүүлэгдээ. Тэрээнһээ гадна, регистраци хэхэдэ, һара бүри 43,8 мянган түхэриг хүрэтэр хуулибусаар нэмээһэн ушарнууд элирүүлэгдээһэн.

Аймагуудай ба городуудай исполкомууд хадаа зарплатын фондые гаргашалгын хойноһоо контроль табилгын политическэ ба ажахын удхашанарые тоогоогүй ушарһаань, Баргажанай, Мухар-Шэбэрэй ба Селенгын аймагуудта штадуудые регистрацилгын ябаса тухайда АФО-ое даагшадай докладууд нэгэшье дахин соносогдоогүй байна. БМАССР-эй Финансын Наркомат өөрөөшье республиканска аппарадаа тодо һонор ба үнэ хямдатай болгохо тухайда анхаралаа тон багаар табина гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй.

Контрольно ревизионно аппарадаар хэгдэһэн ревизи хадаа наркомадуудта, аймгүйсэдкомуудта ба учрежденинүүдтэ финансово-бюджетнэ дисциплиные ба советскэ законодательствые бүдүүлигээр хазайлгаһан ябадалнууд элирүүлэгдээ гэбэл:

1 Сельсоведүүдэй счет дээрэһээ мүнгэн зөөриие аймбюджедтэ хуулибусаар оруулжа, хүдөөгэй бюджедэй эрхые аймгүйсэдкомуудай зүгһөө хазайлгаха ябадал гараа (Мухаршэбэрэй, Кабанскын, Кяхтын, Закаменай, Тарбагатайн, Баргажанай ба бусад аймагуудта).

2. Бюджетнэ мүнгэн үлүүгээр гаргашалагдаа.

3. 1939 он соо 156,3 мянган түхэриг үригдэһэн ба хулгайлагдаһан фактнууд элирүүлэгдээ һэн. Үрилтэ ба хулгай болоһон ябадал хадаа учет ба тоосооной тон муу байһанай, мүнгэ мэдэхэ органууд ба ревизионно аппарадай зүгһөө контроль һула байһанай результат мүн.

VII. Нютагууддахи Соведүүдэй бюджедүүд

Республикын нютагууддахи бюджедэй хэмжээнь нёдондо дүүргэлтэ болоһонһоо 17,7 процент ехэ болгогдожо, 1940 ондо 88.695,2 мянган түхэригөөр хараалагдана.

Республика доторхи городуудай ба аймагуудай нютагайнь бюджедүүд соо социально-культурна хэмжээябуулгада гаргашалалга гол һуури эзэлнэ, тэрэ хадаа 61.145,4 мянган түхэриг гү, али үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 14,8 процент ехэ болоно. Нютагууддахи бюджедээр гэгээрэлэй хэрэгтэ гаргаша 12,8 процент, элүүрые хамгаалгада 18,4 процент нэмэхэ байна.

Городой, аймагай, поселково ба сомоной бюджедүүдэй угаа ехэ хэмжээ болбол мүнгэн зөөриие зүбөөр, гамтайгаар ба шэглэлээрэнь гаргашалхын түлөө республикын засагай центральна ба нютагууддахи органуудай ба эгээн түрүүндэ, городой ба аймагай, поселково ба сомоной ажалшадай депутадуудай Соведэй исполкомуудай түрүүлэгшэнүүдэй харюусалгые ехэдхэнэ.

* *
*

Нүхэд депутадууд! Таанарай үзэмжэдэ табигдаһан, Бурят-Монголой АССР-эй, 1940 оной гүрэнэй бюджет болбол манай республикын ажахые ба культурые дэбжүүлхын саашанхи программа мүн.

Гүрэнэй бюджедые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмэсэл хадаа советскэ ба ажахын организацинуудай хэрэг, партиин ба партийнабэшэ большевик бүхэнэй, манай Эхэ ороной граждан бүхэнэй уялга мүн.

Харюусалгата редакторые орлогшо Ц. ОЧИРОВ.